

AITA SMITH ETA ANDEREÑO KOMUNISTA

(Bruce Marshall' en «Mundua, aragia ta Aita Smith»-etik)

Urte artan, gure Aita Smith, San Andres'en Elizatik —eliza protestantetik— bere otoitzak eginda atera zanean, etzuan atadian arkitu beste urteetan bezela Elizako Artzairik. Aren ordezkari arkitu zuana, neskatxa gazte bat izan zan, ille-ori, aurpegi-pintatua; gona urdin aloztuna soñean.

Neskatxa gazteak apaizari arretaz begiratu eta arengana urreratuta, galde bat egin zion, aizeak gona-ertza astinduaz aztal biribillak agirian ipintzen zizkion artean.

—Adi beza: gaur oraingorik jendeak jarraitzen al-du ipui zarrari ondo erantzuten...? Ez diot galdetzen jakin-nai utsez; eginkizunak bultzatuta baizik. Novelista naiz, ba'daki? ta irakurtzalleai olakoxe gauzak esan bear...

—Ez dago gaizki —erantzun zion bein-beiñean apaizak— ez dago gaizki, andereño...

—...Andereño Dana Agdala, "Narru-gorrian eta lotsarik gabe" novelaren egilea: amabi milla ale salduak emen, eta ogei milla Ameriketara; bear bada, berorrek etzuan irakurriko bañan.

—Bada, Miss Agdala, "ipui zarrari erantzutea", Jaungoikoaren Graziari leyal izatea baldin bada, auxe esango dizut nik: gaur dan eguneko mundua ez dala lengoa baño ez obe, ez gaiztoago... Begira: ni apaiz katoliko bat naiz...

Miss Agdala'k ao zabalik begiratu zion.

—Apaiz katolikoa? Ene bada! Au poza! Urteak dira apaiz ka-

toliko bat baxtarren batean topo egin naiean nabillela; bañan nik ez dakit nola ta nola ez, beti ere alperrik ibilli naiz: ez det bakar bat ere topatu. Ainbeste gauza izan nik apaiz katoliko bati galdetu-bearrik eta... Izango ote-degu gaur, betarik asko ortarako?

—Oraintxe bertan... Lagundu nai al-didazu apur bat nere bidean? Nere elizara joan bearra daukat.

—Xoil-xoillik ikaragarri, orixe izango da neretzat gaur berorri laguntzea —erantzun zion Miss Agdala'k—. “Ikaragarri”; oso atsegin zait neri itz auxe. Berorri ez? Ain da itz *karmesi!* Bañan goazen arira; galde auxe egin nai diot lendabizi: Sinisten al-du berorrek guzti ori, eta zergatik eta nola sinisten du?

—Barka, andereño —esan zion Aita Smith'ek, gona urdin aloztun arren ondoan baldan xamar zijoalarik—. Zer sinistu, gero?

—Ba, nahaskillo guzti oiek, Bataioaren eta Garbitasunaren eta Ama ta Birjintasunaren nahaskillo oiek. Adiskide: guzti ori ez dator oso ondo gaur dan eguneko jakintzarekin eta emagintzarekin.

—Nere andereño —erantzun zion Aita Smith'ek, bere ezpañen dardara ezin gordeaz—, nere andereño maite: Bataioaren eta Garbitasunaren eta Ama ta Birjintasunaren “nahaskillo” oiek, sinisten ditut ba nik ere, munduko katoliko guztiak sinisten dituzten bezelaxe, eta berak sinisten dituzten arrazoi-bide berdiñez: Jaungoikoak olaxe agertu digulako, eta ez sinistea Jaungoikoa gezurti egitea litzake-lako. Eta nola sinisten dedan jakin nai badezu, izan diteken errezkien eta tolesgabekien sinisten det: lendabizi, mendetasunez, obedi-bearrez, Jaungoikoak berak sinisteko agintzen digulako; eta bigarren, arrazoi-bidearen beraren indarrez. Zer ba? izarrai argia ematen dienak, eta izarki guztiai ibilbidea ipintzen dienak, eta itxasoari bere gora-beherak ezartzen dizkionak, ez ote-du ba izango, berak gauzai ipiñitako neurriari gañak artzeko ta erasateko esku ta indarrrik? Bidezko gauza da, Zerua sortu duanak, an sartzeko legea ere guri ezarri al izatea; bidezko gauza dan bezelaxe, bizien sorrerako legeak eta mallak ipiñi zituanak, lege orren lenengo mallan Berak nai dituan bereixkuntzak egitea ere. Berdin, baita, loreetan eta zugatzetan eta animalietan ainbeste gauza arrigarri egin dituanak, bere Gorputza ta bere Odola jateko ta edateko Eukaristian guri eman al izatea ere. Eguneroko lege austen duan milagroa ez da batere aundiago, eguneroko lege arri eusten dion “milagroa” bera baño. Ain milagro da, zuk gaur emen uzten dezun soñeko xaketa, bigar emen bertan arkitzea, milagro litzakean bezela, egaka emendik Siberia'ra joatea: baterako bezela besterako ere, Jaungoikoaren egite bat bear da: iraurazteko egitea batean, eta ibillerazteko egitea bestean. Eta Garbitasunari bagagozkio, berriz, nere andereño maite, Jaungoikoaren beraren gauzak dira guzti oiek ere; Berak ala nai-ta sortzen bait-dira

sortzen diran bezela gure umeak, eta ez margarita-loreak eta nartzi-soak sortzen diran bezela.

—Nere Aita maite: egiazki igo-zale ta gorazale bortitza da berori —eraso zion Miss Agdala'k—. Bañan, Freud eta Jung'en itzalarren! esan bizait: Nola baliatzen da berori, ar-eme-gauza ori arrazoi-bideratzeko? korapillo ori askatzeko? Nola moldatzen da berori, *gu* emakumeok gabe bizi izateko?

—Ara ba —erantzun zion Aita Smith'ek—: ez da emakume-kontu ori apaiz-jendeon arazorik zallena. Lendabizi, Apaiz-jendeok, egu-nero Kristoren soñeko-ertza ukituaz, gauza oiek ez ditugu ikusten beste edozeinek bezela; eta, gero berriz, emakumeen gorputz oiek gutxitan dira biziro txoragarriak; azkar zahartzen dira eta belaka biurtzen; eta, nolana ere, ederrenaren ikustea bera, Jaungoikoaren ikuste ta adiskidetasunaren ordain-ordezko txiro ta gogaitgarri bat besterik ez da benetan. Eta beste gauza bat gañera: pintura ta lapitza dala eta ukenduak dirala, berez dituzten edertasunak ain dituzte urritzen ta usteltzen gaurko emakumeak, ez bait-lezakete ez jan ez edan, beren edertasunaren zatiak kopa-ertzean eta ezpain-zapietan utzi gabe: Ara, Miss Agdala, bein baño geiagotan egon izan naiz pentsatzen, zer egingo ote-luken emakume apain oietako batek, goiz batean esnatzean arkituko balu, gaulenean ezpañai emandako kolorea betiko kolere gelditu zaiola ezpañetan. Ni Erroma'ko Aita Santu banintz, Enziklika bat emango nuke, pintaketa oiek galerazoaz, ez beste ezergatik, pintatze oiekien emakumeak nazkagarri egiten diralako baizik, baranda baten eskuleku umedatua bezain nazkagarri. Bañan ba'da oraindik beste zerbait ere, apaiz-jendearentzat emakumea igesgarri egiten duanik: emakumeen itz-jarioa; arin, txotxo ta aspergarria izan oi bait-da benetan. —...ain bero esan zituan gure Aita Smith'ek itz oiek, sinistu baitzuan, benetan, oso benetan esaten zituala ere.

—Guzti orrek beste gauza bat sinisterazten dit neri, askotan esan izan dedan beste gauza bat —esan zuan Miss Agdala'k—: erlijioa, ar-eme-kontuaren ordeko ordain bat besterik ez dala.

—Nik, berriz, ain xuxen, beste gauza bat esango nuke: ar-eme-kontua dala ain xuxen erlijioaren ordeko-ordain; eta emagaldue-ete-eta ate-joka dijoan gizona bera, uste gabe baño, Jaungoiko-billa dabillega.

—Irakurri beza, irakurri, D. H. Lawrence'k diona —erantzun zion Miss Agdala'k—. Irakurri beza gaurko eguneko idazle edozein. Alperrik da, iñor bere izaeraren kontra jardutea ta burruka egitea. Bakoitzak bere barruko umoreari, bere kimikari jarraitu bear dio —eta au zionean, begiai inguruka eragiten zien, eta saiets-ezurrak balantzakatzen bezela zituan—. Gañera beste gauza bat ere esan bear diot: ez dedala nik sinispenik bat ere, beok orrenbeste aipatzen duten “urrutiratze” ta iges-egite ortan.

—Urrutiratzerik ez beraz? zuretzat dana urreratzea da, beraz? —esan zion Aita Smith'ek, barruan zirakion asarrea ezin sakaturik—. Bada, zuk besterik uste badezu ere, Kristo ortaraxe etorri zan mundu ontara: zure kimika orren ta gurari ta irritis oien kontra burruka egiten gizonoi erakustera. Gizaldiak joan eta gizaldiak etorri, ortarako bestetarako ez du lan eta otoitz egin Elizak: gizonai Kristo'ren esana egiten erakusteko baizik. Bere egitekoa auxe izan du beti ta izango ere Elizak: Indarketa izugarri bat egitea, indarketa txiki baten bitartez: gozo ta gogor, eta arrazoika ta arrenka, gizona Jaungoikoaren Graziari ondo erantzutera erakartzea... Eritziozu nai dezun izenez, Elizaren ariketa oni; *urrutiratze* ta igesa dala baderizkiozu, ez da urrutiratze ta iges bakar bat; pekatuik ainbat urrutiratze baizik; ez bait-digu Kristo'ren Legeak aragikeriaren iges ta urrutiratzea bakarrik eskatzen, odol-ixurtxe ta lapurretarena ere eskatzen bait-digu berdin. Eliza Katolikoak beste izen bat ematen dio guzti orri, mendetasun orri: "norberaren uko santutzallea."

—Santutzallea, santutzallea... Bañan al-da gaur iñor santu izan nai duanik? —galdetu zuan Miss Agdala'k.

—Gutako iñork nai ez balu ere, Jaungoikoak nai du, eta kito —erantzun zion Aita Smith'ek. Senti zuan bere buruan, au baño azkarragoko beste erantzunik ere; bañan ain aserre zegon, ez bait-zelaiokean bere pentsamentuari zegokion jazkerarik eman une artan—. Guk nai dezagula nai du Jaunak, eta kito —bukatu zuan.

—Apaiz jauna: masokista bortitza dago berori, masokistarik bada-ta —erantzun zion Miss Agdala'k—. Egite atsegin oro naitaez gaiztoa dala uste du berorrek, gizadiaren lautatik iruk uste duan bezela; eta berdin baita, egite "on" oro naitaez oñazetsua izan bear dala. Ez da Jentilleria bezelako Philosophiarik gai ontan: bizkarruts-gañean zaldiz, urteen ondartzan zear bildur gabe ibilli, maitagarri ederrekin baso-zelaietan etzan... Lizun geranean bakarrik bait-gera benetan garbi, orduan bakarrik astintzen bait-ditugu gure gorputzaren hormonak.

—Bai al-dakizu zerorrek, gaxo orrek, itz gutxitan zenbat burugabekeri esaten ari zeran? —esan zion Aita Smith'ek.

—Ez det nik ajolarik jendeak nigatik esan dezakeanagatik; desatela nai badute, Pan'en adoratzalle zoroa naizela ere —erantzun zion Miss Agdala'k—. Gañera berori da emen benetako burugabe, Kristautasunaren ipui zahar zarkitu oiek sinisten dituan orri; ez ni. Irakurri beza Bertrand Russell'ek diona, eta ikusiko du; irakurri beza Lytton Strachey'k dakarrena; irakurri, Sinclair Lewis'ek esaten duana. Guk, Idazle berriok, zero astindu ta zatitu ditugu antziñako ipuiak.

—Ausaz ez dezu bear bezain astiro irakurri Idazle oiek diotena —erantzun zion Aita Smith'ek, bere kristautasunak gelerazo ez balio,

matralleko bat pozik emango ziokean gazte txoro arri—. Esango dizut zergatik diodan ori. Ara. Siniskaitzak bi eratakoak izan oi dira: batzuek beren sinis-eziña penaz ta naigabez aitortzen dutenak, ikusten bait-dute kristautasunaren edertasuna; eta besteak, berriz, sinistubearrik ezaren poza dutenak, ola lapurtu ta il ta oinperatu ta iñor izen-gaiztotu bait-lezakete, beste munduko zigorraren bildurrik gabe. Nere iritziz, gaurko eguneko izen aundidun Idazle sinisgabeak, lenengo sallekoak dira geienak. Lytton Strachey batek, Kardinal Manning'en bizitzako akatsak aipatuz idatzi zuanean, eta berdin baita Florence Nightingale'ren kontra, ta Gordon Generalaren ta Erregiña Victoria'ren kontra idatzi zuanean, zalantza gabe uste det nik, etzala gaizki-naiez ari izan, egia ezagunerazi naiez soil-soillik baizik. Ala ere ez diteke esan, beti zuzen ari izan zanik. Bi gauzetan okertu zan. Buru-argidun gizona zanez, jakin bear zuan jakin, etzala ain arritzeko gauza Manning Kardinala zeredozertan aundi-nai ta kezka-gutxitxodun izan izatea: arritzekoagoa zala, aundi-nai ta kezka-gutxitxodun gizon bat Kardinal Manning izatera eldu izana. Pekatari bat zintzo biurtzea, Jaungoikoaren Graziaren agiri bizkorragoa da, gizon zintzo bat iñoiz edo bigar pekatoren batean erortzea etsaiaren indar izugarriaren agiri ta ezaugarri dan baño. Strachey'k bigarren jakin bear zuana zan, bera ortan asmo zuzenez ari izan arren, inguruan derrotismoa zabaltzea arrixku aundiko gauza dala Gizartearentzat. Izan ere, Strachey'k jakin bear zukean jakin, irakurtzallerik geienak buru-gutxidunak dirana, eta ez ditela begirutzen Idazlearen asmo zuzenari, egia argi ta garbi esaten ari danean; kontrara baizik, errez uste izaten dutela, ez dala iñor munduan, Jaungoikoaren eta Gizadiaren maitetasun zintzoz ari danik; baizik eta gizonik onenak ere, oartuta edo oartzeko, diranak berekoi ta aundi-naiak dirala; eta berak ere zoro izango dirala, besteak bezela berekoi ta aundi-nai ez badira. Or daukazu adigarri ederra, M. Noel Coward'engan. Coward'en teatroak ikustzale asko du baztarretan. Eta, asmo onez ariko da bera bere teatrogian; sermoi-giñan bezelaxe, bear bada; bañan nik ez dakit, ez det uste, entzuleak beti-beti sermoi-entzutera bezela joaten diran Coward'en antzerkiak txalotzera.

—Berorrek nai duana esango du; bañan kristautasunak gaur ez du zertarakotasunik munduan; bere zertarakotasuna galduta gero bizi ta irauten du gure mundu ontan —esan zuan azkenik Miss Agdala'k, Hotel Carlton Elite'ko atadira eldu ziranean eta berak hotel apañeko marmolezko lenengo eskallera-mallan oña ipiñi zuanean... Hotel kabu-gabe luze ark, argazki-album, baten foto-errenkada bat zirudian.

—Bestela baizik, bestela baizik —erantzun zion Smith'ek—; kristautasuna ez da asi ere zuk diozun bere zertarakotasun ori bizi izaten; eta ez det uste iñoiz ortara elduko danik ere. Jaungoikoak beintzat, ez dio iñoiz ere olakorik agindu.

—Komunismoa da mundua salbatuko duan Philosophi bakarra —esan zuan Miss Agdala'k orduan—. Ah? ez al-diot esan oraindik, komunista naizenik?

Aita Smith'eri galdera bat etorri zitzaion orduan mingain-murrera: ea Miss Agdala'k beartsuen artean banatzen zituan banatu, bere novelarekin irabazitako txanponak; bañan ez zion egin olako galderarik; min emango ziola iruditu zitzaion; izan ere, irabazi aiek beartsuai emanda, nundik izan zezakean komunista batek nola ordaindurik Carlton Elite bateko ordain-saririk...? Ain xuxen, orduantxe ari zan Hotel barruan Ohio'ko Octeto Oliver Ogilvie "*Yes, we have no bananas*" jotzen, bertako jende apaiñarentzat.

Eta galdera ura egin bearrean, buruko kapelua eskuan, agur aundi bat egin zion gure Apaizak Miss komunistari, onek bere gona plisatuen azpitik belauñ biribil bi agiri zituan artean.

Euskeraltzalle

M. LEKUONA

